

Turizm Alanındaki Dergilerde Akademik İçerikli Makale Değerlendirmede Hakemlerce Gözetilen Ölçütler

Atıla YÜKSEL

Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

ÖZ

Hakemlerce makale değerlendirmede kullanılan ölçütleri bilmek ve bunları yerine getirmek, değerlendirme sürecinde etkili olacaktır. Bu araştırmanın amacı, yabancı dilde (İngilizce) yayın yapan uluslararası bilimsel dergilerde makale yayımlamayı planlayan araştırmacılara, değerlendirmede kullanılan ölçütler hakkında bilgi verebilmektir. Turizm ve konaklama alanında yayın yapan uluslararası yedi dergiden, toplam 43 hakeme İnternet aracılığıyla ulaşılmıştır. Açık uçlu üç sorudan oluşan soru formlarıyla veriler toplanmış, verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılarak hakemlerin değerlendirmede aradıkları ölçütler gruplara ayrılmıştır. Kabul kararını altı, ret kararını ise yedi ölçütün etkilediği saptanmıştır. Makale konusunun orijinal ve yenilikçi olması, makale sonuçlarının geçerliliği ve sonuçların uygulamaya ve teoriye olan katkısı, hakemlerce aranılan en önemli ölçütler arasında yer almaktadır. Makalenin gönderilen derginin kapsamına uygun olması, makalede konu ile ilgili önceki temel ve güncel çalışmaların taranma düzeyi, okuyucu kitlesine uygun yazı stiline kullanılması ve tartışmadaki ifade kalitesi, araştırma konusuna uygun araştırma tasarımının kullanılması, yöntemin ve analiz tekniklerinin doğruluğu hakemler tarafından aranan diğer ölçütlerdir. Araştırmanın sonuçları, makale değerlendirme üzerine yapılan diğer çalışmalarla karşılaştırılmalı olarak tartışılmış, bu araştırmaya ait yetersizlikler dikkate alınmış, hazırlanan bir dizi öneri okuyucuların dikkatine sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Akademik yayın, turizm dergileri, makale değerlendirme, nitel araştırma teknikleri

GİRİŞ

Sayıları ve nitelikleri giderek artan uygulamalı (gör-gül) araştırmaların turizm ve konaklama sektöründeki önemi yöneticiler ve akademisyenler tarafından kabul edilmektedir (Lewis ve Pizam 1986). Kendine özgü özelliklerinden dolayı zor bir alan olarak değerlendirilen turizm ve konaklama sektöründe yapılan araştırmalar, yönetim uygulamalarına fayda sağlamayı amaçlar (Orams ve Page 2001). Uygulamalı araştırmanın, sadece yapıldığı organizasyona ya da bölgeye değil, benzer özellikler taşıyan başka organizasyon ya da bölgedeki yöneticilere de faydalı olması beklenir (Finn, Elliott ve Walton 2000). Araştırma yapmak; problemlere güvenilir çözümler aramak amacı ile planlı ve sistemli olarak verilerin (bilgilerin) toplanması, çözümlenmesi (analizi), yorumlanarak değerlendirilmesi ve rapor edilmesi sürecini içerir (Arıkan 1995; Karasar 1999; Seyidoğlu 1997). Araştırma sonuçlarının geçerli ve güvenilir olması,

elde edilen bilgilerin genellenebilmesine olanak sağlayacaktır. Güvenilir ve geçerli araştırma sonuçlarına ulaşabilmek için yerine getirilmesi gereken kurallar arasında; çalışma tasarımının ele alınan araştırma sorusuna olan uygunluğu, doğru örneklem, verinin elde edilmesinde kullanılan tekniklerin uygunluğu ve doğru kullanımı, kullanılan istatistiksel tekniklerin yeterliliği, bulguların anlaşılır olarak yorumlanması, sonuçların sistematik olarak değerlendirilmesi vb bulunmaktadır (de Vaus 1996; Hinkin, Tracey ve Enz 1997; Ryan 1995; Veal 1997).

Yayın yapmak araştırmacının temel hedeflerindenidir. Yayın yapabilmenin getirdiği değişik faydalar arasında, hissedilen kişisel başarı duygusu, profesyonel ve akademik dünyada tanınma, yazma ve iletişim kabiliyetine olan katkısı (örneğin, değişik okuyucu kitlelerine uyan yazı stillerini geliştirmesi), akademik kariyere olan etkisi vb. yer almaktadır (Rowley ve Slack 2000). Değerlendirme için bilimsel der-

gilere gönderilen makalelerin sadece %5'inin ilk gönderildiği şekliyle kabul edildiği. %95'inin ise ya tamamen reddedildiği ya da yeniden yazılmasının istenildiği düşünüldüğünde, makale yayım kararının verilmesinde etkili olan ölçütlerin bilinmesi araştırmacının yararına olacaktır (Becker ve Richards 1986; Day 1998; Woodwark 1992).

Değişik disiplinlerdeki hakem değerlendirmeleri ve editör kararlarını inceleyen çalışmalar, o disiplindeki araştırmacıları ilgilendiren çok önemli saptamalar ortaya çıkarmıştır (araştırmalar için bkz. Babor ve Griffith 1996 ve Kozak 2001a). Turizm ve konaklama literatüründe ise bu tür çalışmaların sayısı şaşırtıcı derecede azdır. Turizm dalının diğer temel bilim alanlarına göre yeni olması, bu alanda fazla araştırma yapılmamasının nedenleri arasında sayılabilir. Yeni yapılan çalışmalar, turizm ve konaklama dergilerinde göz önünde bulundurulmuş ölçütleri niceliksel ve niteliksel olarak incelemiş, önemli katkıda bulunmuştur (bkz. Dener ve Kozak 2001; Kozak 2001b; McKerscher 2002; Seaton 1996). Burada sunulan araştırma, İngilizce yayım yapan yedi adet uluslararası bilimsel dergiyi kapsamakta ve niteliksel bir yaklaşım izlemektedir. Makale üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde hakem değerlendirme ölçütleri üzerinde farklı disiplinlerde yapılan çalışmalar incelenmiştir. İkinci bölümde, araştırmadaki veri toplama yöntemi ve verilerin analizinde kullanılan içerik analizi tekniği açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ise araştırma bulguları tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

HAKEM DENETİM SÜRECİ VE ÖLÇÜTLER

Bilimsel araştırmayı diğer araştırmalardan ayıran önemli farklar arasında tarafsızlık ve yinelenebilirlik yer almaktadır (Arınstrong 1982). Bilimsel dergilerin ortaya çıkışından itibaren geçen üç yüzyıllık sürede, nasıl araştırma yapılması ve yayımlanması gerektiği konusunda ilerlemeler yaşanmış ve bugün de geçerliliklerini koruyan bazı temel kurallar oluşmuştur (Day 1998). Editörler, yayımlanabilme rekabetinde olan onlarca makaleden hangisinin seçileceği konusunda karar verirken, hakem-denetim sürecinden yararlanır (Bordage ve Celleigh 2001; Peters 1995). Son 50 yılda hakem-denetim sürecinin kullanımını sadece derginin makale denetiminde değil, derginin kalitesinin de değerlendirilmesinde bir ölçüt olmuştur (Coons 2001; Miller ve Perrucci 2001). Hakem-denetim süreci, yayımlanacak makalenin teorik ve uygulamalı bilgiye katkısının yeterliliğini sağlamak için gereklidir. Hakem-denetim süreci editörün bireysel tercihlerini ve bilgi kapsamını yansıtmayı değil, akademik toplumun isteklerini yansıtmayı he-

defler (Peters 1995). Okuyucular yayımlanan makalelerin geçerli ve güvenilir bilgileri kapsamaması konusunda, gizli-hakem denetimine güvenir (Coons 2001). Eleştirici düşünmeyi bırakmaması gereken okuyucu, hakem denetiminden geçerek yayımlanan bir makaleyi okurken, makalenin akademik olarak öngörülen standartlara uyduğunu bilir (Coons 2001) (gizli-hakem süreci hakkında daha fazla bilgi için bkz. Brustad 1999, Babor ve Griffith 1996, Kozak 2001, McKerscher 2002, Seaton 1996, Sherrell, Hair ve Griffin 1989).

Makalenin yayımlanmasını kolaylaştıran-engellenen unsurlar üzerine yapılan çalışmalarda çıkan sonuçlar tamamıyla aynı olmamakla beraber benzerlik taşımaktadır (Beatty, Bandyopadhyay, Chae ve Tarasingh 1992). Konaklama alanında yayın yapan dergiler üzerine yapılan bir araştırmada, makalenin hatalı ve yetersiz teknik özelliklere sahip olmasının ret kararında etkili olduğu belirtilmiştir (Lewis ve Pizam 1986). Hatalı ve yetersiz teknik özellikler arasında şunlar yer almaktadır; makalenin yapısal geçerliliğinin olmaması, sonuca etki eden bağımsız değişkenlerin kontrol edilmemesi, desteklenmemiş sonuçlar ve varsayıma dayanan yargılar, istatistiksel önem testlerinin yapılmaması, örneklem seçiminde yapılan hatalar, araştırma amacının, problemin ya da hedefinin belirlenmesinde yapılan hatalar, verideki zenginliğin yeterince kullanılamaması, değişkenlerin tanımları ya da sınırlanmasında yapılan hatalar, kötü yazım ve gerçekte var olan ilişkilerin farkında olamamak.

Alanında prestijli sayılan The Cornell Hospitality and Restaurant Administration Quarterly dergisinin editörü ise makale reddetme gerekçelerini şöyle sıralamaktadır (Livingston 1986; Lewis ve Pizam 1986): Zayıf tartışma, desteklenmeyen genellemeler ve sonuçlar, mantığın doğru olmasına rağmen veri desteğinin olmaması ve konaklama sektöründen açıklayıcı örneklerin verilmemesi. Araştırmacının bir makalede gereğinden fazla alanı kapsamaya çalışması, ticari taraflılık, dergi tarafından daha önce yayımlanmış benzer yayınların olması ve makalenin anlatım tonunun okuyucuya uygun olmaması (enformel "gayri resmi" ya da çok teknik) diğer önemli ret gerekçeleri arasında yer almaktadır. İyi bir makalenin sadece bir fikre dayanması ve o fikri tam olarak geliştirmesi gerektiğini vurgulayan Cornell Quarterly editörü, aynı anda birden fazla fikirle uğraşan ve bölümler arasındaki bağları sağlam kuramayan makalenin geri çevrildiğini belirtmektedir.

Kerr, Tolliver ve Petree (1977) yaptıkları araştırmada şu üç kriterin makalenin kabulünde etkili olabileceğini belirtmektedir; (1) yazarın alandaki tanınırlığı, (2) araştırmaya ait yeni teoremin başarılı ola-

rak test edilmesi, ve (3) makalenin dergi tarafından yayınlanan diğer yazılardan farklı bir içeriğe sahip olması. Bu araştırmacılara göre yayımlanmayı engelleyen ölçütler arasında; istatistiksel olarak önemsiz sonuçlar, önceki çalışmanın aynen yinelenmesi, yeni verilerin olmaması, konu ile ilgili dergide çıkan yayınların fazlalığı, ana disiplinden oldukça uzak bir konu ve makalenin daha önceden başka yerde sunulmuş olması (konferans vb.) yer almaktadır (Kerr ve Diğerleri 1977). Makale değerlendirmesi üzerine yapılan diğer araştırmalarda da aynı konunun tekrar araştırılmasının ret gerekçeleri arasında yer aldığı görülmektedir (MBCB 1994). MBCB Üniversitesi tarafından yapılan araştırmanın diğer sonuçları, makale değerlendirmeyi inceleyen önceki çalışma sonuçlarını desteklemektedir. Yapılan bu çalışma, hakemlerin orijinallik ve yenilik, makalenin önceki çalışmalarla olan ilgi düzeyi, kanıt ve tarafsızlık, anlaşılır ifade, kaliteli tartışma, teoriye ve uygulamaya etkileri gibi, editörler tarafından kendilerine ulaştırılan değerlendirme formunda yer alan ölçütlerinin dışında başka değerlendirme ölçütlerini de kullanabildikleri ortaya çıkarmıştır.

Dört değişik alanda yayın yapan dergileri kapsayan bir başka araştırma, makale değerlendirmede on değişik ölçütün kullanıldığını saptamıştır (Beyer 1978): Orijinallik, mantıktaki yeterlilik, matematiksel ve istatistiksel yeterlilik, yazım stiline açıklığı, alana olan ilgisi, çalışmanın yinelenebilirliği, literatürün taranma düzeyi ve çalışmanın uygulamada var olan sorunlara uygulanabilirliği. Beyer (1978) araştırmasında hakemlerin yer aldıkları derginin disiplinine göre değerlendirme ölçütlerini farklı sıralamada kullandıklarını saptamıştır. Fizikçiler orijinallığı birinci, yazı stiline anlaşılır olmasını ikinci önemli ölçüt olarak görmekte, kimyacılar ise yinelenebilirliği birinci, mantıksal bütünlüğü ise ikinci en önemli ölçüt olarak görmektedir. Pazarlama alanındaki dergilerde yaptıkları çalışmada, Beatty ve diğerleri (1992) makalenin katkısının ve kavramsal yeterliliğin ilk ölçüt olduğunu, okunabilirliğin ise son sırada yer alan ölçüt olduğunu saptamıştır.

Yapılan bu araştırma, turizm ve konaklama alanındaki bilimsel dergilere değerlendirmeye gönderilen uygulamalı makalelerin, hakemler tarafından hangi ölçütlere göre değerlendirilip, kabul ya da reddedildiklerini incelemektedir. Uygulamalı araştırmaların konu olarak seçilmesinin iki nedeni vardır. Teorik ya da derleme çalışmalarının sayısıyla karşılaştırıldığında, turizm ve konaklama alanında yayın yapan bilimsel dergiler uygulamalı makalelere daha fazla yer vermektedir. Okuyucular sonuçlarını uygulayabile-

cekleri makaleleri okumayı tercih etmektedir (Day 1998). Burada belirtilmek istenen uygulamalı araştırmaların yayın sayısı olarak daha fazla olmasıdır. Ancak bu, turizm ve konaklama alanında çalışma yapan araştırmacıların teoriyi göz ardı etmeleri ya da alandaki en son gelişmeleri izlememeleri ve teorik çalışma üretmemeleri anlamına gelmemelidir.

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırma hedefine ulaşabilmek için üç açık uçlu sorudan oluşan kısa bir anket geliştirilmiştir. Araştırma soruları, katılımcıların kendilerine gönderilen uygulamalı araştırmalara ait olumlu ve olumsuz kararlara ulaşmada kullandıkları ölçütleri tanımlamaya ve açıklamaya yönelik geliştirilmiştir. Birinci soru: "Hakemlikteki deneyiminize dayanarak, size değerlendirilmek üzere gönderilen uygulamalı makalenin kabul edilmesinde aradığınız en önemli üç ölçütü belirtiniz ve nedenini açıklayınız... Birinci ölçüt...İkinci ölçüt...Üçüncü ölçüt"; ikinci soru: "..., size değerlendirilmek üzere gönderilen uygulamalı makalenin reddedilmesine etki eden üç en önemli ölçütü belirtiniz... Birinci ölçüt...İkinci ölçüt...Üçüncü ölçüt"; son soru: "...uygulamalı makalede kalitenin geliştirilmesine yönelik ek yorum ve öneriniz var mı?" şeklinde yöneltilmiştir.

Açık uçlu sorulardan oluşan kısa bir anketin kullanılması nedeni; bu yaklaşımın ekonomik olması ve katılımcının düşüncelerini kendi kelimeleriyle özgürce ifade edebilmesi, araştırmacı tarafından önceden belirlenen cevap seçeneklerini kullanma zorunluluğunun olmamasıdır (de Vaus 1996; Hinkin ve Diğerleri 1997; Oppenheim 1992; Veal 1997). Yetersizlikleri bulunsu da, açık uçlu soruların araştırmayı zenginleştirici ve derinleştirici bilgi elde etmek için kullanımı diğer araştırmacılarca da önerilmektedir (bkz. Robson 1993). Katılımcı meşgul olması durumunda, açık uçlu soruya kapsamlı cevap yazmaktan kaçınabilir, fakat zamanlamanın uygun yapılmasıyla bu sorun aşılabilir (Veal 1997). Kapsamlı bilgi alabilmek için katılımcıya ayrılan cevap bölümünün yeterli büyüklükte olması gereklidir (Oppenheim 1992).

Yedi adet uluslararası turizm ve konaklama dergisinde hakemlik görevi yapmakta olan 90 hakemin adreslerine ulaşılmış, davetiye mektubu ve anket formu e-posta mesajına eklenerek gönderilmiştir. Dergi isimleri Tablo 1 de belirtilmiştir.

Hakemler, değişik ülkelerde akademisyen olarak görev yapmakta olan, farklı alanlardaki uzmanlıkları ve bugüne kadar bilim dünyasına yapmış ve yapmakta oldukları katkılarından dolayı editör panelle-

Tablo 1. Örneklemin seçildiği uluslararası dergiler

Annals of Tourism Research
Journal of Travel Research
Tourism Management
Journal of Hospitality and Tourism Research
Journal of Travel and Tourism Marketing
Journal of Vacation Marketing
Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research

rine kabul edilmiş kişilerdir. Araştırmaya katılanların detaylı bilgileri burada verilmeyecek, ancak değerlendiriciler "Katılımcı no. 1, 2" vb. olarak adlandırılacaktır. Gönderilen 90 formdan 43 ü cevaplandırılarak geri dönmüştür. Veri analizi ve bulgulara ait detaylara geçilmeden önce, bu araştırmanın sınırlılıklarının belirtilmesi gereklidir. Yüzün üzerinde turizmle ilişkisi olan uluslararası derginin bulunduğu saptanmıştır (Kozak 1999). Bu çalışmada ulaşılan örneklem sayısının az olması, çalışma sonuçlarının genellenmesinde dikkatli olunmasını gerektirmektedir. Hakemlerin değerlendirmede kullandıkları ölçütlerle demografik özellikleri (örneğin yaş, cinsiyet, hakemlikteki süre, yılda değerlendirilen makale sayısı, dergi vb) arasındaki olası ilişki bu araştırmanın ana hedefi olmadığından incelenmemiştir. Bu, diğer bir sınırlılık olarak görülebilir. Değerlendirme ölçütlerin önem derecesi hakemler arasında farklılık gösterebilir. Son olarak, bu araştırma uygulamalı makalelerin değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler üzerinedir. Teorik çalışmalarda kullanılan ölçütler konusunda bilgi verilememektedir.

VERİ ANALİZİ

Niteliksel (metinsel) verinin sistematik analizinde temel iletişim-bilimsel teknik olan içerik çözümlemesi kullanılmıştır (Mayring 2000). İçerik analizinin evrensel standart tanımının yapılması varolan değişik yöntemleri nedeniyle zordur. Ancak, genel bir tanımla içerik analizi, niceliksel olmayan verilerin sistematik analizinde kullanılan bir tekniktir, denilebilir (Finn ve Diğerleri 2000). McNeill (1990) içerik analizinin, dokümanların ve istatistiksel olmayan diğer materyalin incelenerek istatistiksel karşılaştırma yapmaya olanak sağladığını belirtmiştir. İçerik analizi değişik araştırmacılar tarafından kullanılmıştır. Markwell ve Basche (1998) doğal turizm ve ekoturizm ile ilgili katılımcıların memnuniyetini içeren bir çalışmada katılımcıların cevaplarını içerik analizine tabi tutmuştur. Shea ve Roberts (1998) içerik analizini otelde konaklayan misafirlerin oda günlüklerini incelemede kullanmış, pazar bölümlendirmesi, tu-

tundurma ve ilişki geliştirme konularında yöneticilere yararlı bilgiler sunmuştur. Stevens (1997) konaklama işletmelerinde uygulanmakta olan etik kurallarını, işletmelerin etik politikalarını açıklayan dokümanları inceleyerek saptamıştır.

İçerik analizi verilerin organizasyonda, değişkenlerin frekanslarını dikkate alan bir analitik yapı kullanılmaktadır ve değişik türleri vardır (örneğin, sayısal analiz "sadece frekans sayımı", veriden çıkartılan anlam üzerine odaklaşma, vb.) (Kassarjian 1977). Niteliksel verinin sayısallaştırılması genellikle frekans sayımı olarak düşünülmeyle birlikte, Berelson (1952) ve Kassarjian (1977) "sayısal belirten kelimelerin" kullanılmasının da verinin sayısallaştırılmasını sağlayacağını savunmaktadırlar (örneğin daha çok, büyük bir kısmı, her zaman, sık sık vb). İçerik analizinin bu çalışmada kullanılış amacı, elde edilen materyalin incelenerek hakemlerin makale değerlendirmede kullandıkları ölçütlerin boyutlarını oluşturmaktır (Mayring 2000). Araştırılan konu üzerinde detaylı çalışmaların bulunması durumunda yapılan önceki çalışmaların saptadığı kategorilerin kullanılması (Easwar 1993), bulunmaması durumunda ise yeni kategorilerin veri içeriğinin dikkate alınarak oluşturulması önerilmektedir (Shea ve Roberts 1998).

Her bir katılımcının yanıtı genel olarak yarım sayfayı aşmaktadır. Üç soruya verilen yanıtların analizinde, toplam cümle ya da kelime sayımı yapılmamıştır. Analiz aşamasında, araştırmacıdan oluşabilecek yanlılığı giderebilmek için, veriler önce bağımsız bir araştırmacı tarafından okunmuş, NUD.IST paket programı kullanılarak kategoriler geliştirilmiş ve makalenin yazarı ile birlikte tanımlanmıştır (Lockwood 1994). Her kategorinin belirtilme sıklığı Tablo 2' de gösterilmiştir. Birinci ölçüt olarak belirtilen ölçütün frekansı üçle, ikinci ölçütün belirtilme sıklığı iki ile, ve üçüncünün ise birle çarpılarak toplam ölçüt puanı bulunmuştur (Tablo 2). Kategorileri oluşturan özelliklerin tartışılmasına geçilmeden önce, değerlendirme ölçütlerinden herhangi birinin yetersizliği makalenin düzeltilmesi için araştırmacıya geri gönderilmesine neden olabileceği göz önünde tutulmalıdır. Diğer bir konu ise, hakemlerce kullanılan değerlendirme ölçütlerinde benzerlikler bulunabilir, ancak ölçütlerin önem sıralaması kişiler arasında farklılıklar gösterebilir. Aynı hakemin iki farklı dergide farklı değerlendirme yaklaşımı sergileyebileceği de unutulmamalıdır.

BULGULAR

Yanıtlar incelenerek hakemlerce belirtilen kabul gerekçeleri altı, ret gerekçeleri ise yedi kategoriye ay-

Tablo 2. Makale değerlendirmede kabul ve ret ölçütleri

Kabul kararını etkileyen ölçütler	1.	2.	3.	T	Ret kararını etkileyen ölçütler	1.	2.	3.	T
1. Yenilikçilik	12	10	7	63	1. Çalışmanın orijinal olmaması	11	8	9	58
2. Sonuçların katkısı, geçerliliği ve değeri	10	8	7	61	1. Yöntemsel hatalar ve istatistiksel yetersizlik	9	9	7	52
3. Makalenin teorik altyapısı ve alan-yazın taramasının yeterliliği	8	7	7	52	2. Sonuçların teoriye ve uygulama katkısının tartışılmaması	8	6	6	42
4. Yöntem uygunluğu	7	8	6	40	3. Teorik altyapı ve literatür tarama yetersizliği	6	7	7	39
5. Uygun yazı stili ve ifade kalitesi	3	8	9	34	4. Yazım ve ifade kalitesinin yetersizliği	5	6	7	34
6. Dergi objektiflerine uygunluk	1	2	4	11	Verilerce desteklenmeyen sonuçlar	3	3	4	19
					5. Dergi objektiflerine uymama	1	3	3	12

rılmıştır. Kategoriler, bahsedilme sıklıkları ve sıralama Tablo 2'de gösterilmektedir. Makale konusunun orijinal ve yenilikçi olması, 12 hakem tarafından birinci, 10 halem tarafından ikinci, 7 hakem tarafından ise üçüncü en önemli aranan ölçüt olarak belirtilmiş ve toplamda birinci sırada yer almıştır. Sonuçların geçerliliği ve katkısı toplamda ikinci en önemli sırada yer almaktadır. Diğer aranan ölçütler sırasıyla; makalede konu ile ilgili temel ve güncel çalışmaların yeterince taranması ve teorik altyapı, okuyucu kitlesine uygun yazı stilinin kullanılması ve ifade kalitesi, araştırma konusuna uygun araştırma tasarımının kullanılması, uygulanan yöntem ve analiz tekniklerinin doğruluğu, ve makalenin gönderilen derginin objektiflerine uygun olmasıdır. İstatistiksel yetersizlik makalenin ret kararını etkilemekte (bkz. Tablo 2); ancak, istatistiksel mükemmellik dikkat çekici olarak ana kabul edilme ölçütleri arasında yer almamaktadır. Kabul ve ret kararını etkileyen ölçütlerin sırasıyla tartışılmasına geçilmeden önce, bir katılımcının yaptığı açıklamanın, ilgili literatürde belirtilen makalelerin reddedilme oranını desteklediği belirtilmelidir: "Ret nedenleri hakkında yazmak daha kolay, çünkü değerlendirdiğim makalelerden %75' ni reddetmekteyim" (Katılımcı no. 41).

Yenilikçilik

Verilen yanıtlar incelendiğinde, makalenin yenilikçi ve orijinal olmasının makalenin hakemler tarafından kabul edilmesinde önemli rol oynadığı görülmektedir (Tablo 2). Bir katılımcı "değişik insanların yapabileceği pek çok şey bulunmaktadır; ancak insanlar üstünlük, farklılık sağlayan çalışmalara dikkat edeceklerdir" diyerek, araştırmacıları yenilikçi olmaya davet etmektedir (Katılımcı no.31). Diğer bir katılımcı (no. 11) yenilikçiliğin anlamını şöyle açıklamaktadır: "Konunun daha önceden çalışılmamış ve orijinal olması...bilgi havuzuna katkıda bulunabile-

cek yeni fikirler, yeni yaklaşımlar, konulara yeni bakış açıları, yeni bulgular, yeni teknikler vb...". Katılımcıların büyük çoğunluğu, araştırma ne kadar iyi tasarlanır ve yenilik sunarsa, kabul edilme şansının o derece artacağını, örneklem büyüklüğünün o kadar önemli olmadığını, araştırmadaki yenilik düzeyinin daha önemli olduğunu vurgulamıştır. Makale değerlendirme üzerine yapılan diğer çalışmalarda da yenilikçilik ve orijinallik önemli ölçütler arasında yer almaktadır (bkz. MCBC 1994). Katılımcılar, makale değerlendirme ile ilgili önceki çalışma sonuçlarına benzer olarak, üzerinde fazlasıyla araştırmanın yapıldığı konuların araştırmacıya çekici geldiği, ancak eski konular üzerine yapılan yeni çalışmalarda sadece mikroskobik değişiklikler olduğu eleştirisinde bulunmuştur. Katılımcılar "tekrarcı kategorisi" ne yerleştirdikleri bu tür makaleleri reddettiklerini belirtmişlerdir.

Sonuçların Yeterliliği ve Katkısı

Katılımcılar araştırma sonuçlarının teoriye ve okuyucuya bir değer sunmasının, yayım kararını olumlu etkilediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Çalışmanın ilgili alanda teorik ilerlemeye açık olarak katkıda bulunmasının aranan ölçütlerden olduğunu belirten katılımcılar, teorik katkıyı "...çalışmanın yeni teori geliştirebilmesi...var olan teorileri, yöntemleri ya da araştırma önerilerini deneyebilmesi..." olarak açıklamaktadır (Katılımcı no. 14). Katılımcılara göre çalışma sonuçlarının değerlendirilmesinde; önceki çalışmalara ait sonuçların göz önüne alınmaması, araştırmacının ulaştığı sonuçları destekleyen verilerin olmaması, bulguların anlaşılabilmesi, alana yeni bir şey katmaması ve araştırmacının bulgulara farklı yönlerden bakmaması makalenin değerlendirilmesini olumsuz etkileyecektir. Araştırmanın, derginin okuyucu kitlesi ile köprü kuramaması, çalışmanın uygulamada nasıl kullanılabileceğine önem verilmesi; "iyi de bunun anlamı nedir" sorusuna araştır-

macıları ve yöneticileri düşünerek cevap üretmesi, katılımcılar tarafından yetersizlik olarak görülmektedir. Araştırmacının büyük resmi görmesi gerektiğini savunan bir katılımcı; "Yayımlanabilir makalelerde bulunması gereken en temel özelliklerden biri iyi de bunun katkısı nedir? sorusuna üretilen cevaptır...makalenin turizm denen bu kavramın anlaşılmasına yapmakta olduğu katkı nedir? ..birçok araştırma istatistikleri sunarken mükemmeldir. Ancak, çalışmanın büyük resimde yaptığı katkıyı açıklamada yetersizdir" eleştirisinde bulunmuştur (Katılımcı no. 18). Yayımlanacak makalenin okuyucuya bir şey sunması gerektiğini; ancak bu ölçütün sık olarak unutulduğu görüşünde olan diğer bir katılımcıya göre, Lewis ve Pizam'ında (1986) belirttiği gibi, "araştırmacı sektöre yararlı çalışmalar üretme yönünde sorumludur, sadece geçerli bulguları sunmakla kalmamalı, aynı zamanda bulgularının endüstri için ne anlama geldiğini ve nasıl kullanılabileceğini açıklamalıdır".

Literatür (Alan-Yazın) Taramasının Yeterliliği ve Makalenin Teorik Kavramsal Altyapısı

Tablo 2'de görüldüğü üzere, katılımcılar, araştırmanın doğru ve uygun teorik altyapıya oturtulmasında literatür taramasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Literatürdeki, makale değerlendirme üzerine yapılan tartışmalara paralel olarak (bkz. Day 1998), katılımcılar, literatürün yeterince taranmamasının, araştırma fikirlerinin zayıf olarak gelişimine, kişinin literatürde tartışılanları anlayamamasına, tartışmaların hipotezlerle uyuşmamasına sebep olacağını ve bu sorunun makalenin reddedilmesini garantileyeceğini belirtmiştir. Bir katılımcı iyi bir literatür taramasının neye işaret ettiğini şu şekilde özetlemektedir: "...konuyla ilgisi olan literatürün tam olarak taranmış olduğunun kanıtları araştırmacının konuyu bildiğini göstermektedir" (Katılımcı no. 17). Benzer görüşü savunan bir diğer katılımcı ise "ilgili literatürün uygun olarak kullanımının" yazarın konusu hakkında yeterince ön tarama yaptığının işareti olduğunu vurgulamaktadır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, çalışılan konunun var olan literatür içerisine yerleştirilememiş olmasının sık rastlanan bir problem olduğunu belirtmekte ve özel olarak şu eleştiride bulunmaktadır: "Konaklama sektöründe araştırma yapanların bir çoğu şaşırtıcı derecede temel disiplinlerindeki teorileri değerlendirmemekte ve sadece kendi alanlarında yapılan yayınları incelemektedir" (Katılımcı no. 18). Böyle bir hatanın, uzun yıllar önce tartışılmış ve kanıtlanmış teorilerin tekrar tartışılmasına zaman harca-

maktan öteye gidemeyeceği görüşünü paylaşan bir diğer katılımcı ise: "Araştırmacılar neden kendilerinden 20 yıl önce yapılmış araştırmaları yapmaktalar, alanlarındaki anahtar yayınları okumamaktalar" eleştirisinde bulunmaktadır (Katılımcı no. 33).

Araştırma konusuyla ilgisi olmayan literatürün yer aldığı makalelerin sıkça değerlendirilmeye gönderildiğini eleştiren diğer bir katılımcı, bu durumun çalışmanın tamamen yanlış kavramlar üzerine oturtulmasına neden olacağını, bu nedenle makalenin reddedilme olasılığının yüksek olduğunu belirtmiştir (Katılımcı no. 6). Yeterli ve doğru alan-yazın taramasının yapılmasıyla "tekerleğin yeniden icat edilmesi" gibi bir sorunun önlenmesini belirten katılımcılara göre, konuya uygun kuramsal altyapının oluşturulmaması durumunda, araştırmada kullanılacak ölçüm teknik ve araçlarının yanlış, çıkarılan sonuçların ise yapısal geçersizliği söz konusu olabilecektir. Sonuç olarak araştırmacının kavramsal ve teorik konuları tam anlamıyla yansıtamaması, fazlasıyla kaynak kullanılmasına rağmen incelenen kavram ve teorilerin sorgulanabilir olması hakemlerin ret kararını etkilediği görülmektedir.

Uygun Yazı Stili ve İfade Kalitesi

Katılımcılar tarafından sıkça vurgulanan yazım stili ve ifade kalitesi ölçütü bugüne kadar başka disiplinlerde yapılan benzer çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir. Makalede anlatım bütünlüğü olmasının kararlarını olumlu olarak etkilediğini belirten katılımcıların büyük çoğunluğu, değerlendirilmek için gönderilen makalelerde ikna edici tartışmanın bulunmamasından yakınmaktadır. Bu görüşte olan bir katılımcı şu açıklamayı yapmaktadır: "Yazarların, tartışmanın nasıl geliştirileceği konusundaki eksiklikleri beni şok etmektedir...Okuyucuyu araştırmacının önemi ve nedenine inandıramayan makale başarısızdır.... Eğer makale kötü yazılmışsa; ancak bir iki sayfa okunacak sonra reddedilecektir" (Katılımcı no.14). Nasıl makale yazılacağı ve tartışma yapılacağı konusunda diğer bir katılımcı şu yorumu yapmıştır: "Makaleler avukatların hazırladıkları dava savunması gibidir. Delillere dayanarak parça parça gelişirler ve ikna edici bir tartışma yaratmalıdırlar. Süreç araştırma probleminin tanımı ile başlar ve kavramsal yapı oluşturulur. Araştırma sorusuna uygun yöntem belirlenir ve veriler uygun yöntemlerle toplanır. Verilerin analizi, yorumlanması ve sonuçların tartışılması bu süreci tamamlar" (Katılımcı no. 29). Katılımcılardan önemli bir kısmı, makalelerin çabuk yazıldığından şikayet etmekte, iyi bir araştırmacının makalesini birden fazla düzelterek ve iyileştirerek yazması ge-

rektiğini belirtmektedir. Bu görüşte olan bir katılımcı, ana dili İngilizce olmayan araştırmacılara: "Yabancı diliniz İngilizce değilse, lütfen ya iyi bir editör bulun ya da iyi bir meslektaş...eleştirileri kişisel olarak almadığınızda hedefinize ulaşacaksınız" önerisinde bulunmaktadır (Katılımcı no. 17).

Katılımcılar, "iyi fikirler eğer kötü olarak ifade edilirse çekici olamazlar" diyerek, kötü sunum ve yazımın, kalitesizliğin habercisi olduğunu belirtmişlerdir: "Heceleme hataları, eksik ya da yanlış referanslar ve yanlış stil, araştırma yöntemi ve analizleri hakkında kuşuklar uyandırmaktadır" (Katılımcı no. 22). Yazım stiline okuyucu kitlesine uygun olması gerektiğini vurgulayan bir katılımcı: "Dünyanın en iyi fikrine sahip olabilirsiniz; ancak okuyucuya uygun bir şekilde aktarılmadığı sürece fikirler kullanışsız olacaktır" uyarısında bulunmaktadır (Katılımcı no. 27). Diğer bir katılımcı, "...sunum ve yazım bazılarınca bir numaralı kriter olarak düşünülmektedir. Birçok makale oldukça zayıf yazılmıştır. Kötü yazı, verilmeye çalışılan fikrin var olan değerini maskeleyebilir" görüşündedir (Katılımcı no. 11). Akademik makalelerdeki yazı dilinin teknik olmasını eleştiren bir başka katılımcıya göre "makalenin ortalama bir akademisyen (!) tarafından anlaşılabilir olması gerekir; ancak bu yazının basit olması anlamında anlaşılmalıdır" (Katılımcı no. 19). Turizm ve konaklama alanındaki bilimsel dergilere gönderilen makalelerdeki yazı kalitesinin yetersizliğinden yakınan bir editöre göre: "...yabancı otları ayıklamak değerlendirmenin görevi değildir, böyle bir durum ret kararının garantisidir" (Katılımcı no.).

Yöntemsel Hatalar

Önceki çalışma sonuçlarına paralel olarak, bu araştırmaya dahil edilen katılımcılara göre, kullanılan araştırma yönteminin geçerliliğinin anlaşılır olarak açıklanması ve yöntemin doğru uygulanması, kabul kararını olumlu etkilemektedir. İlgili literatürde de belirtildiği üzere, sık rastlanan yöntemsel hatalara yanlış örneklem seçimi, istatistiksel yeterlilik testlerinin kullanılmaması ve araştırmada kullanılan ölçüm aracının geliştirilmesindeki hatalar örnek olarak verilmiştir. Araştırma tasarımının araştırma amaçları ile örtüşmemesi, kullanılan ölçüm aracının güvenilirlik ve geçerliliğinin düşünülmemesi, koşullarına uymayan istatistiksel tekniklerin kullanılması, hatalı istatistiksel analizler ve uygulamaları, istatistiksel hesaplamaların ve sonuçların yanlışlığı, katılımcılar tarafından belirtilen diğer sorunlardır.

Veri toplamada ve analiz aşamasında, yetersiz ve uygun olmayan tekniklerin sıkça kullanıldığını eleştiren katılımcılara göre, araştırmacının doğru yön-

temleri kullanmamış olması, bulgu ve sonuçların geçerliliğini şüpheye düşürecektir. Bir katılımcı bu konuda şöyle bir açıklamada bulunmaktadır: "...mükemmel veri analiz tekniklerini başarıyla gerçekleştirmek olası, fakat çoğunlukla bu çalışılan konuyu anlamamıza katkıda bulunmamakta, çünkü işlenen veri problemin özelliğine uygun değil" (Katılımcı no. 17). Beklenmedik yönde çıkan verilerin dikkate alınmaması ve açıklanamamasının da makalenin kabul edilmeme nedenleri arasında yer aldığını belirten diğer bir katılımcı: "Birçok yazar eğer yöntemi zayıf, bunu saklama eğilimindedir, fakat bunu başarmak zordur. Zayıf yöntem makalenin tümünde kendini gösterecektir. Bu nedenle araştırma ile ilgili sınırlılıkları önceden belirtmek onları saklamaktan daha iyidir" önerisinde bulunmuştur. Araştırmaya uygun yöntemin seçilmesi gerekliliğini vurgulayan diğer bir katılımcı şu örneği vermiştir: "Karşılaştırmalı bir çalışma yapmaktasınız ve karşılaştırmaları yapacak veri toplamıyorsunuz, öyleyse makale değerlendirmeden geçmeyecektir" (Katılımcı no. 19). Araştırmanın tasarım aşamasında yapılan hataların telafisinin güç olduğunu belirten bir diğer katılımcı ise: "...anketlerin dönüş oranı %15 gibi düşük bir oranda kalıyorsa ve cevap vermeyenler ile ilgili yanlışlık düşünülmemişse, bu hata araştırma sonuçlarının yanlış yorumlanmasına neden olacaktır" uyarısında bulunmaktadır (Katılımcı no. 23).

Dergi Kapsamına Uygunluk

Katılımcılardan bir kısmı, makalenin dergi kapsamına uygun olmasının gerektiğini belirtmişlerdir (Tablo 2). Bir katılımcı "makalenin yayımlanmasını istiyorsan, doğru yere gönder" (Katılımcı no. 9) diyerek dergi seçiminin önemli olduğunu vurgulamaktadır (dergi seçimi için bkz. Day 1998). Bazı katılımcılar "dergilerin hedefleri bulunduğunu, ancak ne yazık ki, bunların bazı yazarlar tarafından hiç okunmadığını" belirtmişlerdir. Kapsama uymayan makalelerin dergiye ulaştırılmasının sıklıkla yaşandığını belirten ve bunu profesyonel olmayan bir davranış olarak nitelendiren bir katılımcı şu görüştedir: "Editör olarak dergi formatına uymayan makalelere karşı çok sınırlı bir sabrım var. Böyle bir yaklaşım, makalenin onu kabul edecek herhangi biri için yazıldığı, dergimin özel olarak yazar tarafından düşünülmediği sonucu düşündürmektedir..." (Katılımcı no. 18).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmacı tarafından hakem-denetim sürecinde kullanılan değerlendirme ölçütlerinin bilinmesi ve makalenin bu ölçütler düşünülerek hazırlanması, araş-

tırmanın yayımlanmasına olumlu katkıda bulunacaktır. Bu çalışmada yabancı dilde yayın yapan uluslararası yedi dergiden, 43 hakeme e-posta aracılığıyla ulaşılmıştır. Hakemlere "uygulamalı makaleleri kabul ya da ret kararlarında etkili olan üç önemli ölçüt" sorulmuş ve bunların neden önemli olduğunun açıklanması istenmiştir. Yanıtlar içerik analizi uygulanarak incelenmiş ve değerlendirme ölçüt kategorileri geliştirilmiştir.

Bu çalışmada ortaya çıkan değerlendirme ölçütleri, özellikle pazarlama ve yönetim disiplinindeki çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Hakemlerin turizmle ilgili makalelerde diğer bilim alanlarındakinden farklı ölçütler aramaması, bu alanın bilimsel yeterlilik açısından olgunlaşmakta olduğu yönünde yorumlanabilir. Çalışmada, hakemlerin makale değerlendirmede birden fazla ölçütü gözettikleri saptanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, kabul kararında altı, ret kararında ise yedi ölçütün etkili olduğu görülmüştür. Araştırma sorularına verilen yanıtlarda, hakemlerin değerlendirilen makaleye olumlu tepki vermesinde; makale konusunun orijinal olması, makalenin ilgili alanda ilerlemeye neden olması, alan-yazın taramasının yeterliliği, yazı stiline uygunluğu, kullanılan yöntemin uygunluğu, sonuçların geçerliliği ve okuyucuya olan katkısı, ve makale konusunun dergi kapsamına uygunluğunun önemli olduğu görülmektedir.

Verilen yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların önemle üzerinde durdukları değerlendirme ölçütleri arasında orijinallik, makalenin kavramsal altyapısı ve alan-yazın taramasının yer aldığı görülmektedir. Konuyla ilgili literatürün kapsamlı olarak taranmasını, güncel ve temel çalışmaların incelenmesini, belirten katılımcılar, önceki çalışmaların raporlanmasının değil, eleştirerek değerlendirmesinin yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Literatür taraması sonucunda çalışmaya ait hipotezlerin geliştirilmesi önerilmektedir. Katılımcılar tarafından değerlendirmede sıkça gözetildiği belirtilen diğer bir ölçüt ise yazımda mantıksal bir sıra izlenmesi, gereğinden fazla alanın kapsanmaya çalışılmamasıdır. İyi bir makalenin sadece tek bir fikre dayandığı ve o fikri tam olarak geliştirdiği unutulmamalıdır. Sıklıkla belirtilen diğer önemli bir ölçüt ise yazım-ifade kalitesidir. Yazının önemini vurgulayan katılımcıların görüşlerine dayanarak, araştırmacının sadece araştırma yapmakla değil aynı zamanda onu iletmekle de (yazmakla) sorumlu olduğu söylenebilir. Yazım-ifade kalitesinin değerlendirilmede önemli ölçütler içerisinde yer alması, araştırmacıların lisans-yüksek lisans dönemlerindeki teknik ağırlıklı eğitimlerinde (örneğin araştırma yön-

temleri, istatistiksel analizler, vb), bilimsel yazının etkin bir şekilde nasıl yazılacağı odaklı ünitelerin de olması gerektiği sonucunu çıkarmaktadır.

Katılımcıların yöntem üzerine olan eleştirileri, araştırmaya başlamadan önce uygun yöntemin belirlenmesi gerekliliğini göstermektedir. Özellikle niceliksel araştırmalarda başa dönüş imkansızdır. Seçilen örneklemin araştırma sorusuna uygun olması ve kullanılacak veri toplama aracının kurallarına uyularak hazırlanması gerekmektedir. Katılımcıların yanıtlarına dayanarak, iyi bir araştırmanın sadece veri toplamak ve sayıların analizinden ibaret olmadığı söylenebilir. Makale dergi okuyucularının ihtiyaçlarına duyarlı olmalı ve çalışma sonuçlarının turizm ve konaklama alanına olası etkilerini tartışmalıdır. Katılımcıların yanıtları doğrultusunda araştırmacılara yapılabilecek diğer öneriler şunlardır; "koşullarına uygun analiz teknikleri kullanılmalı, veriler çözümlenmeden sonuçlar yazılmamalı, araştırmanın sınırlılıkları belirtilmeli, verilerce desteklenmeyen genellemelerden kaçınılmalı, çalışmanın alandaki teorik bilgiyi nasıl iletlediği tartışılmalı, makale denetime gönderilmeden önce başkalarına da okutulmalı, gelecek eleştiriler ışığında geliştirilmelidir ve yabancı dergilerde yayın yapılacaksa en iyi İngilizce'nin, söylenmek isteneni en az kelime ile anlatan olduğu unutulmamalıdır".

Makalede hakemler tarafından uygulamalı makalelerin değerlendirilmesinde gözetilen ölçütler araştırılmıştır. Gelecekte, hakemlerin demografik özellikleri ve değerlendirme yaklaşımları arasındaki ilişki, teorik ve uygulamalı makalelerde aranan ölçütlerin karşılaştırılması, Türkiye ve yurtdışındaki bilimsel dergilerde gözetilen değerlendirme ölçütlerinin karşılaştırılması gibi konuların incelenmesi, bu alanda biz araştırmacılara önemli katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Aritkan, R. (1995). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Yazma*. Ankara: Tutubay Ltd.
- Armstrong, J. S. (1982). Research on Scientific Journals: Implications for Editors and Authors, *Journal of Forecasting*, 1: 83-104.
- Babor, T. F. ve Griffith, E. (1996). Inside Addiction Peering into the Editorial Review Process, *Addiction*, 91(12): 1757-763.
- Beatty, S. E., Bandyopadhyay, S., Chae, M. ve Tarasigh, P. (1982). A Closer Look at Manuscript Reviewing in Marketing, *Journal of Marketing Education*, Fall: 3-14.
- Becker, H. S. ve Richards, P. (1986). *Writing for Social Scientists: How to Start and Finish Your Thesis, Books and Articles*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Beyer, J. M. (1978). Editorial Policies and Practices Among Leading Journals in Four Scientific Fields, *The Sociological Quarterly*, 19: 68-88.

- Bornstein, R.F. (1991). Manuscript Review in Psychology: Psychometrics, Demand Characteristics and an Alternative Model, *The Journal of Mind and Behaviour*, 12: 429-468.
- Brustad, R. J. (1999). Editorial Perspective: the Contribution of the Manuscript Review Process to Knowledge Development in Sport and Exercise Psychology, *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 21: 307-312.
- Coons, S.J. (2001). The Peer-Review Process, *Clinical Therapeutics*, 23(11): 1902-3.
- Day, A. R. (1998). *How to Write and Publish a Scientific Paper*, 5. Baskı, Canada: Oryx Press.
- Dener, H. I. ve Kozak, N. (2001). Information on Some International Journals of Tourism, Leisure and Recreation: the Results of a Survey, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 12(2): 181-195.
- Easwar, I. (1993). Anatomy of Green Advertising, *Advances in Consumer Research*, 20: 494-501.
- Febb, N. ve Durant, A. (1993). *How to Write Essays, Dissertations and Thesis in Literary Studies*. New York: Longman.
- Finn, M., Elliott-White, M., ve Walton, M. (2000). *Tourism and Leisure Research Methods: Data Collection, Analysis and Interpretation*. London: Longman.
- Gilliand, S. W. ve Jose, M. (1997). Reviewer and Editor Decision-making: The Journal Review Process, *Personnel Psychology*, 50 (2): 427-453.
- Hinkin, R. T., Tracey, J.B. ve Enz, C. A. (1997). Scale Construction: Developing Reliable and Valid Measurement Instruments, *Journal of Hospitality Research*, 12 (1): 150-187.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 9. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kassarjian, H. H. (1977). Content Analysis in Consumer Research, *Journal of Consumer Research*, 4: 8-18.
- Kerr, S., Tolliver, J. ve Petree, D. (1977). Manuscript Characteristics With Influence Acceptance for Management and Social Science Journals, *Academy of Management Journal*, 29: 132-141.
- Kozak, N. (1999). Dünya Genelinde Turizm, Rekreasyon, ve Boş Zamanlar ve Değerlendirilmesi Alanlarında Yayımlanmakta Olan Akademik Dergiler Üzerinde Bir Araştırma, *Türk Kütüphaneciliği*, 13(1):5-27.
- Kozak, N. (2001a). Sağlık, Sosyal ve Teknik Bilimler Alanlarında Yayımlanmakta olan akademik dergiler üzerine karşılaştırmalı Bir İnceleme, *Türk Kütüphaneciliği*, 15(3): 296-310.
- Kozak, N. (2001b). Turizm Alanındaki Hakenli Dergilerde Makale Yayımlarının Verilmesinde Etkili Olan Ölçütler: Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi Makale Değerlendirme Formları Üzerine Bir İnceleme, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12: 68-78.
- Lewis, C. R. ve Pizam, A. (1986). Designing Research for Publication, *The Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, August: 56-61.
- Lockwood, A. (1994). Using Service Incidents to Identify Quality Improvement Points, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 6 (1): 75-80.
- Mayring, P. (2000). *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş*. Adana: Baki Kitabevi.
- MCBC University Press (1994). Quality Indicators in Academic Writing, *Library Review*, 45 (7): 4-72.
- McKercher, B. (2002). The Privileges and Responsibilities of Being a Referee, *Annals of Tourism Research*, 29 (3): 856-859.
- Miller, J. ve Perrucci, R. (2001). Back Stage at Social Problems: An Analysis of the Editorial Decision Process, 1993-1996, *Social Problems*, 48 (1): 93-110.
- McNeill, P. (1990). *Research Methods*. 2. Baskı. London: Routledge.
- Oppenheim, A. N. (1992). *Questionnaire Design: Interviewing and Attitude*. London: Pinter.
- Orams, B. M. ve Page, J. S. (2000). Designing Self-Reply Questionnaires to Survey Tourists: Issues and Guidelines for Researchers, *Anatolia: An international Journal of Tourism and Hospitality Research*, 11(3): 125-139.
- Peters, J. (1995). The Hundred Years War Started Today: An Exploration of Electronic Peer Review, *Internet Research: Electronic Networking Applications and Policy*, 5 (4): 3-9.
- Robson, C. (1993). *Real World Research, a Source for Social Scientists and Practitioner Researchers*. Blackwell Publishers Ltd.
- Rowley, J. ve Slack, F. (2000). Writing for Publication: First Steps, *Management Research News*, 23 (5/6): 20-27.
- Ryan, C. (1995). *Researching Tourist Satisfaction: Issues, Concepts, Problems*. New York: Routledge.
- Seaton, A. V. (1996). Blowing the Whistle on Tourism Referees, *Tourism Management*, 17(6): 397-399.
- Seyidoğlu, H. (1997). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul: Güzen Yayınları.
- Shea, L. ve Roberts, C. (1998). A Content Analysis for Post Purchase Evaluation Using Customer Comment Logbooks, *Journal of Travel Research*, 36: 68-73.
- Sherrell, D. L. Hair, J. F. ve Griffin, M. (1989). Marketing Academicians' Perceptions of Ethical Research and Publishing Behaviour, *Journal of Academy of Marketing Science*, 17: 315-324.
- Stevens, B. (1997). Hotel Ethical Codes: a Content Analysis, *International Journal of Hospitality Management*, 16(3): 261-271.
- Stiftel, B. ve Connerly, C. F. (1995). Submissions and Review in the Journal of Planning Education and Research: 1991-1992, *Journal of Planning and Education Research*, 9 (3): 255-273.
- Street, M. D. ve Bozeman, D. P. (1998). Author Perceptions of Positive and Negative Editor Behaviours in the Manuscript Review Process, *Journal of Social Behaviour and Personality*, 13(1): 22-45.
- Veal, J.A. (1997). *Research Methods for Leisure and Tourism: A Practical Guide*. London: Pitman Publishing.
- Woodward, J. (1992). *How to Run a Paper Mill: Writing Technical Papers and Getting Them Published*. Great Britain: Bookcraft.

Gönderilme tarihi: : Haziran 2002
 Birinci düzeltme : Eylül 2002
 İkinci düzeltme : Ekim 2002
 Kabul : Ekim 2002

Yrd. Doç. Dr. Atıla Yüksel, Adnan Menderes Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Candan Tarhan Bulvarı, No: 6, Kuşadası, 09400 Aydın
 E-posta: atilayuksel@hotmail.com